

Time: 3:00hours

Marks:100

Note:

1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate marks

Q1(A) Select the appropriate alternative from the options given below: (10)
(Any10)

- 1 _____ communication flows from the higher authorities to the lower levels in an organization.
(Downward, upward, horizontal, grapevine)
- 2 _____ is the response given by the receiver of the message to the sender.
(Encoding, Decoding, Acceptance, Feedback)
- 3 _____ is telling people what to do and seeing that they do it to the best of their ability.
(Communication, Co-ordination, Direction, Motivation)
- 4 _____ is the essence of management.
(motivation, co-ordination, co-operation, conciliation)
- 5 _____ is required when conflict arises.
(communication, co-ordination, co-operation, conciliation)
- 6 _____ refers to extra payment over and above salary given to employee as an incentive.
(motive, bonus, appreciation, reward)
- 7 _____ is a process of monitoring actual performance, and taking corrective measures, if required.
(Planning, Organizing, Co-ordinating, Controlling)
- 8 2ERP software allows organizations to use a system of _____ applications.
(Integrated, isolated, outdated, new)
- 9 _____ refers to the systematic evaluation of the functioning, performance and effectiveness of management of an organization.
(MBO, Management audit, Self-control, Budgetary control)
- 10 _____ is also called Substantive conflict.
(Task conflict, Role conflict, Emotional conflict, Intrapersonal conflict)
- 11 OD programmes emphasize on _____ learning.
(Teaching, Passive, Active, Experimental)
- 12 _____ results in more productive use of time and ability to accomplish much more in the same amount of time.
(Resistance to change, Time management, Management of change, Organisational change)

Q1 (B) State whether the following statements are True or False. (Any 10) (10)

- 1 The concept of transformational leadership was initially introduced by leadership expert Douglas McGregor.
- 2 Encoding is a process by which the receiver interprets the message and translates it into meaningful information.
- 3 Direction is an act of influencing subordinates to work willingly towards the attainment of desired objectives.
- 4 Co-operation and conciliation are one and the same.

- 5 Delegation of authority is a non-financial factor affecting motivation.
- 6 Salary is the financial factor of motivation.
- 7 PERT and CPM are control techniques.
- 8 Customisation of ERP can be easily handled.
- 9 Comparison of a firm's performance over a period of time is done through Historical analysis.
- 10 An unplanned schedule is mainly responsible for misusing time.
- 11 Logical resistance is based on emotions, sentiments and attitudes.
- 12 Organisational Change means any alteration that occurs in the work environment.

Q2 Answer any two of the following (15)

- a Explain the principles of Directing.
- b Explain various barriers to Communication.
- c Explain briefly Path Goal Model of leadership.

Q3 Answer any two of the following (15)

- a Discuss the importance of Co-ordination.
- b Explain Maslow's Need Hierarchy Theory.
- c Explain the difference between Co-ordination, Co-operation and Conciliation.

Q4 Answer any two of the following (15)

- a Explain various steps involved in the control process.
- b Explain briefly the limitations of Downward communication in an organization.
- c Distinguish between Strategic Control and Operational Control

Q5 Answer any two of the following (15)

- a What do you understand by the term 'Organizational Development'? Explain its importance.
- b Discuss the various reasons for resistance to change.
- c Explain the different types of Conflicts.

Q6 Write short notes on: (Any 4) (20)

- a Various leadership styles
- b Importance of Time Management
- c MBO
- d Functions of MIS
- e PERT and CPM
- f Elements of transformational leadership

वेळ : 3 : 00 तास

गुण : १००

टीप: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2. उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.

प्र. १ अ खालील पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा: (कोणत्याही 10) (१०)

- १ _____ संस्थेतील उच्च अधिकार्यांकडून खालच्या स्तरापर्यंत संप्रेषण प्रवाहित होते. (निम्नगामी, ऊर्ध्वगामी, समांतर, द्राक्ष वेळ)
- २ _____ हा संदेश प्राप्तकर्त्याने संदेशदात्याला दिलेला प्रतिसाद आहे. (एन्कोडिंग, डीकोडिंग, स्वीकृती, अभिप्राय)
- ३ _____ हे लोकांना काय करावे ते सांगते आणि ते त्यांच्या क्षमतेनुसार ते करतात हे पाहते. (संवाद, समन्वय, मार्गदर्शन, प्रेरणा)
- ४ _____ हे व्यवस्थापनाचे सार आहे. (अभिप्रेरण, समन्वय, सहकार्य, सलोखा)
- ५ जेव्हा संघर्ष उद्भवतो तेव्हा _____ ची आवश्यक असते. (संवाद, समन्वय, सहकार्य, सलोखा)
- ६ _____ म्हणजे कर्मचाऱ्यांना प्रोत्साहन म्हणून दिलेले पगार आणि त्याहून अधिक अतिरिक्त देय होय. (हेतू, बोनस, कौतुक, बक्षीस)
- ७ _____ हे वास्तविक कामगिरीचे निरीक्षण करणे आणि आवश्यक असल्यास सुधारात्मक उपाययोजना करण्याची प्रक्रिया आहे. (नियोजन, आयोजन, समन्वय, नियंत्रण)
- ८ 2ERP सॉफ्टवेअर संघटनांना _____ अनुप्रयोगांची प्रणाली वापरण्याची परवानगी देते. (एकात्मिक, वेगळे, जुने, नवीन)
- ९ _____ म्हणजे संस्थेच्या कार्यप्रणालीचे, कार्यप्रदर्शनाचे आणि व्यवस्थापनाच्या परिणामकारकतेचे पद्धतशीर मूल्यांकन होय. (एम बी ओ, लेखापरीक्षण व्यवस्थापन, स्व-नियंत्रण, अंदाजपत्रकीय नियंत्रण)
- १० _____ याला मूलभूत संघर्ष असेही म्हणतात. (कार्य संघर्ष, भूमिका संघर्ष, भावनिक संघर्ष, वैयक्तिक संघर्ष)
- ११ ओ डी (OD) कार्यक्रम _____ शिकण्यावर भर देतात. (शैक्षणिक, निष्क्रिय, सक्रिय, प्रायोगिक)
- १२ _____ वेळेचा अधिक उत्पादक वापर आणि त्याच वेळेत बरेच काही साध्य करण्याच्या क्षमतेमध्ये परिणाम होतो. (बदलाला विरोध, वेळ व्यवस्थापन, बदल व्यवस्थापन, संघटनात्मक बदल)

प्र. १ ब खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा. (कोणतेही १०) (१०)

- १ परिवर्तनवादी नेतृत्वाची संकल्पना सुरुवातीला नेतृत्व तज्ञ डग्लस मॅकग्रेगर यांनी मांडली होती.
- २ एन्कोडिंग ही एक प्रक्रिया आहे ज्याद्वारे संदेश प्राप्तकर्ता संदेशाचा अर्थ लावतो आणि त्याचे अर्थपूर्ण माहितीमध्ये भाषांतर करतो.

- ३ मार्गदर्शन ही इच्छित उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी स्वेच्छेने कार्य करण्यासाठी अधीनस्थांना (कनिष्ठांना) प्रभावित करण्याची क्रिया आहे.
- ४ सहकार्य आणि सलोखा हे एकच आहेत.
- ५ अधिकार सोपवणे हा एक आर्थिकेत्तर घटक आहे जो अभिप्रेरणेला प्रभावित करतो.
- ६ पगार हा अभिप्रेरणेचा आर्थिक घटक आहे.
- ७ पीईआरटी आणि सीपीएम ही नियंत्रणाची तंत्रे आहेत.
- ८ ईआरपीचे कस्टमायझेशन सहजपणे हाताळले जाऊ शकते.
- ९ ठराविक कालावधीत संघटनेच्या कामगिरीची तुलना ऐतिहासिक विश्लेषणाद्वारे केली जाते.
- १० वेळेचा गैरवापर करण्यासाठी अनियोजित वेळापत्रक हे प्रामुख्याने जबाबदार आहे.
- ११ तार्किक विरोध भावना, भावना आणि वृत्तींवर आधारित आहे.
- १२ संघटनात्मक बदल म्हणजे कामाच्या वातावरणात होणारे कोणतेही बदल होय.

प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. (१५)

- अ मार्गदर्शनाची तत्वे स्पष्ट करा.
- ब संदेशवाहनातील विविध अडथळे समजावून सांगा.
- क नेतृत्वाचे पथ ध्येय प्रतिकृती थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र. ३ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. (१५)

- अ समन्वयाचे महत्त्व सांगा.
- ब मास्लोचा गरज पदानुक्रम सिद्धांत स्पष्ट करा
- क समन्वय, सहकार्य आणि सामंजस्य यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र. ४ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. (१५)

- अ नियंत्रण प्रक्रियेत सामील असलेल्या विविध टप्प्यांचे स्पष्टीकरण द्या.
- ब संघटनेतील निम्नगामी (डाउनवर्ड) संदेशवाहनाच्या मर्यादा थोडक्यात स्पष्ट करा.
- क डावपेचात्मक नियंत्रण आणि कार्यरत (ऑपरेशनल) नियंत्रणामधील फरक करा

प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. (१५)

- अ 'संघटनात्मक विकास' या शब्दाने तुम्हाला काय समजते? त्याचे महत्त्व समजावून सांगा.
- ब बदल विरोधाच्या विविध कारणांची चर्चा करा.
- क संघर्षाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र. ६ टिपा लिहा : (कोणत्याही ४) (२०)

- अ विविध नेतृत्व शैली
- ब वेळ व्यवस्थापनाचे महत्त्व
- क MBO
- ड MIS ची कार्ये
- इ PERT आणि CPM
- फ परिवर्तनवादी नेतृत्वाचे घटक
